

Gospodarowanie odpadami

Fundusze Europejskie
Infrastruktura i Środowisko

INSTYTUT
NA RZECZ
EKOROZWOJU

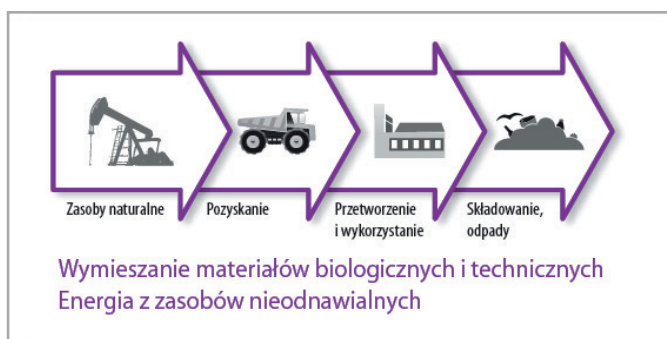
Unia Europejska
Fundusz Spójności

Gospodarowanie odpadami

Gospodarowanie odpadami

Na gospodarowanie odpadami w budynkach wielorodzinnych powinniśmy obecnie patrzeć w dużo szerszym niż dotychczas kontekście. Pogarszający się stan środowiska naturalnego powoduje, że jednym z priorytetów powinno być upowszechnienie koncepcji Gospodarki o Obiegu Zamkniętym (GOZ). Koncepcja ta zakłada odejście od gospodarki linearnej, opierającej się na zasadzie: weź – wyprodukuj – zużyj – wyrzuć (w gospodarce linearnej odpady często traktowane są jako ostatni etap cyklu życia).

Rys. 1 Gospodarka linearna, David Russell Schilling, Linear “Take, Make, Waste” Paradigm Giving Way to Circular “Make, Use, Return” Scenario, 14.11.2013, <http://www.industrytap.com/linear-take-make-waste-paradigm-giving-way-to-circular-make-use-return-scenario/8831>, dostęp 7.02.2017.

Celem jest zbudowanie gospodarki o obiegu zamkniętym, czyli przejście z modelu linearnego na model cyrkularny, działający zgodnie z zasadą: weź – użyj – przetwórz – użyj ponownie.

Rys. 2. Gospodarka o obiegu zamkniętym, Komunikat Komisji Europejskiej: Ku gospodarce o obiegu zamkniętym, 02.07.2014.

W gospodarce obiegu zamkniętego obowiązuje określona hierarchia postępowania z odpadami. Najpierw należy **zapobiegać ich powstawaniu**, następnie, kiedy już powstaną, powinno się je **maksymalnie wykorzystać**, a dopiero później **poddać recyklingowi**. Metody zagospodarowania takie jak odzysk energetyczny (spalarnie) czy składowanie to ostateczność.

W realizacji idei gospodarki o obiegu zamkniętym nie chodzi tylko o zwiększenie potencjału recyklingu. To także odnawianie i naprawianie przedmiotów codziennego użytku, praktyki współdzielenia się nimi i współużytkowania ich bądź takie projektowanie (*eco design*) i wytwarzanie przedmiotów, które uwzględnia możliwość odzyskania z nich surowców do późniejszego przetworzenia.

Obecnie zarówno na szczeblu europejskim, jak i krajowym trwają intensywne prace nad wdrożeniem Gospodarki o Obiegu Zamkniętym. Ale nie musimy czekać na wytyczne, przepisy i wskaźniki, aby zacząć realizować założenia takiej gospodarki. Każdy z nas w swoich codziennych decyzjach może przyczynić się do zmniejszenia ilości odpadów oraz ich właściwego zagospodarowania, a tym samym każdy ma wpływ na stan środowiska naturalnego.

Omawiając gospodarowanie odpadami w budynkach wielorodzinnych powinniśmy postrzegać ten problem jako element budowania Gospodarki o Obiegu Zamkniętym. Podczas zarządzania budynkami wielorodzinnymi, gdy podejmuje się codzienne decyzje, można włączyć się w realizację idei gospodarki cyrkularnej i przyczynić się tym samym do zaoszczędzenia surowców, uzyskania korzyści finansowych, a przede wszystkim do ochrony naszego środowiska naturalnego.

Poniżej prezentujemy przykłady bardzo ciekawych inicjatyw i pomysłów, które stają się krok po kroku, w różnych częściach Polski i na różną skalę, elementami poważnej transformacji w kierunku GOZ.

Materiał przygotowała i wywiady przeprowadziła Katarzyna Wolańska, Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju, „Eko-lokator”.

Dobre wzory

1. Repair Café i Współdzielnia w mieście Piła

**Materiał opracowany na podstawie wywiadu z Tomaszem Wojciechowskim,
prezesem GWDA sp. z o.o. (spółka świadcząca usługi oczyszczania ścieków
komunalnych dla miasta Piły).**

Wywiad przeprowadzony 27.02.2018 r.

Mieszkańcy Piły mają do dyspozycji *Repair Café*, miejsce, w którym bezpłatnie można skorzystać z punktu naprawy różnych rzeczy, oraz *Współdzielni*, gdzie zostawia się niepotrzebne przedmioty lub wymienia się je na inne. Te dwa nieduże punkty usługowe to miejsca, w których przekonujemy się, na czym w praktyce polega Gospodarka Obiegu Zamkniętego.

Zacznijmy od *Repair Café Piła*, która jest częścią międzynarodowej społeczności *Repair Cafe International*, skupiającej lokalne projekty pod hasłem: **Do wyrzucenia? Nie ma mowy!** Tego typu punktów w Europie jest już ponad 1300, między innymi w Niemczech, Francji czy Wielkiej Brytanii.

Jak doszło do uruchomienia *Repair Café* w Pile w czerwcu 2016 roku?

Na początku potrzebne są chęci, a tych nam nie brakuje. Podjęliśmy działanie, mając na uwadze dobro naszych mieszkańców, ze świadomością społecznej odpowiedzialności przedsięwzięcia. Ma ono formę spółki, którą przyszło mi zarządzać. Dalsze kroki nie były wcale trudne. Nabyliśmy od *Repair Cafe International* za 49 euro tzw. know-how, czyli pakiet dokumentów, który pomógł nam oprzeć się na doświadczeniach setek takich punktów na świecie; postaraliśmy się przenieść najlepsze wzorce do naszej piłskiej kawiarenki.

W jaki sposób funkcjonuje ten punkt? Gdzie jest zlokalizowany? Jak często świadczone są usługi?

W początkowej fazie organizowaliśmy spotkania na każdym z piłskich osiedli, aby w jak największym stopniu dotrzeć do mieszkańców. Obecnie zakotwiczyliśmy się w centralnym punkcie miasta, organizując nasze spotkania w stołówce jednej ze szkół podstawowych. Odbywają się one raz w miesiącu, w każdą pierwszą sobotę miesiąca, w godzinach 10.00-14.00.

Kto finansuje to przedsięwzięcie, skoro korzystający nie płacą za usługi?

Od razu chciałbym zaznaczyć, iż koszty prowadzenia tego projektu są znikome. Niemniej jednak występują, a dzielimy je pomiędzy spółkę GWDA, świadczącą usługi dla miasta Piły, oraz Związek Międzygminny PRGOK (Piłski Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi), który będąc „dobrym wujkiem”, od początku aktywnie wspiera naszą inicjatywę.

Jakiego typu naprawy można zrobić w tym punkcie? Jacy specjaliści świadczą usługi? Które usługi są najbardziej popularne?

Mamy dosyć szeroki wachlarz usług: od napraw krawieckich, napraw przedmiotów elektronicznych, ostrzenia noży i nożyczek, przez serwis komputerowy, na serwisie rowerowym kończąc.

Fachowcy uczestniczą w naszych spotkaniach rotacyjnie (np. serwis rowerowy w sezonie wiosenno-letnim), jednak staramy się, aby jak najczęściej wszyscy byli do dyspozycji naszych mieszkańców.

Naprawy w punkcie Repair Café Piła. Fot. z zasobów GWDA sp. z o.o.

Jak widzą Państwo wymiar społeczny i edukacyjny tego przedsięwzięcia?

Nie do przecenienia. Kultuujemy tradycję coraz bardziej w dzisiejszych czasach zanikającą, czyli naprawy starego sprzętu zamiast wyrzucenia i zakupu nowego. Edukujemy mieszkańców w zakresie świadomości ekologicznej, przekonując ich, że stary przedmiot lepiej jest naprawić, pozostawiając go na dłużej w obiegu, niż wyrzucać, zaśmiecając naszą planetę i przy okazji uszczuplając swój portfel zakupem nowego i wyższymi rachunkami za odbiór śmieci.

Finalnie wpływamy na integrację społeczności lokalnej, kiedy to przy kawie i świeżym cieście nasi mieszkańcy mogą spędzić czas w miłej, dobrosąsiedzkiej atmosferze.

Druga inicjatywa, o której chcemy porozmawiać, trochę młodsza, bo z października 2017 roku, to *Współdzielnia* – nieduży punkt usługowy dla mieszkańców Piły. Jaka idea towarzyszyła twórcom tego miejsca?

Współdzielnia jest projektem o charakterze powszechnym, stworzonym dla mieszkańców i przez nich samych. Głównym jej przesłaniem jest ograniczenie nieustannie rosnącego konsumpcjonizmu, przy równoczesnym rozwijaniu takich wartości jak świadomość ekologiczna mieszkańców, zrównoważony rozwój czy zacieśnianie więzi społecznych.

Na czym polega działalność *Współdzielni*? Co można tu przynieść i w jaki sposób skorzystać?

Do *Współdzielni* możemy przynieść na przykład stare czasopisma czy książki i zostawić je bądź wymienić na takie, które nas interesują, wybierając spośród znajdujących się w danym momencie w jej zasobach. Kolejną z usług oferowanych na miejscu jest dzielenie się produktami spożywczymi w formule jadłodzielni. Znajdują się tam lodówki, których zawartością każdy może bezpłatnie się częstować. Oczywiście ich zaopatrzenie należy do mieszkańców, a także do przedsiębiorców, którzy mogą dostarczać produkty, np. z terminem przydatności zbliżającym się ku końcowi.

Współdzielnia. Fot. z zasobów GWDA sp. z o.o.

Poza tym planujemy dalszy rozwój *Współdzielni* poprzez uruchomienie tam ogólnodostępnej niszczarki dokumentów, punktu skupu i sprzedaży opakowań wielorazowych, jak stoiki i kartonowe pudła.

W przyszłym roku postawimy też mlekomat i wodomat – automaty do zakupu mleka i wody mineralnej do własnych pojemników.

Widać w tym punkcie między innymi automat SORTBOX do odbioru opakowań PET. Jak on działa?

Za każdorazowe przekazanie 10 plastikowych butelek do tego automatu otrzymujemy żetony, które można wymieniać na w pełni biodegradowalne reklamówki czy usługi świadczone w ramach *Współdzielni* (np. pakowanie przesyłek pocztowych, użytkowanie niszczarki do dokumentów).

Czy były jakieś trudności w organizacji *Repair Café* bądź *Współdzielni* i jak udało się je pokonać?

W przypadku *Repair Cafe*, oprócz fazy organizacyjnej, największym wyzwaniem było przekonanie specjalistów do bezpłatnego udziału w tym projekcie.

Jeżeli chodzi o *Współdzielnię* to najciekawszym pomysłem jest jej konstrukcja formalna – działamy jako fundacja, w której fundatorami są spółki komunalne.

W jaki sposób zachęcali Państwo mieszkańców Piły do odwiedzania *Repair Café* i korzystania ze *Współdzielni*?

Budżet na promocję inicjatyw, które w założeniu mają być bezkosztowe, jest siłą rzeczy mocno ograniczony. Promocja sprowadza się do informacji i zachęt w *social media* czy pojedynczych publikacji w prasie lokalnej.

Od początku możemy również liczyć na wsparcie Urzędu Miasta Piły, w postaci plakatów umieszczanych na wiatkach autobusowych, i spółdzielni mieszkaniowych, oferujących swoją pomoc przy „oplakatowaniu” klatek schodowych. Staramy się jednak ograniczać marketing generujący odpady (jak zużyte plakaty), dlatego przede wszystkim liczymy na „marketing szeptany”, kiedy to mieszkańcy z czasem wzajemnie będą sobie polecać udział w organizowanych przez GWDA inicjtywach.

Czy możemy poznać jakieś dane, statystyki dotyczące *Repair Café* i *Współdzielni*?

Jeżeli chodzi o *Współdzielnię*, to projekt jest jeszcze na etapie „rozruchu”, w związku z czym nie dysponujemy żadnymi liczbami.

Inaczej jest w przypadku *Repair Cafe Piła*, tam mamy na koncie blisko półtora roku działalności, kilkanaście eventów, setki osób, które nas odwiedziły, oraz niezliczone ilości przedmiotów, które otrzymały drugie życie.

Jakie jeszcze inne inicjatywy ekologiczne są prowadzone lub planowane w Pile?

GWDA bardzo aktywnie działa na tym polu, w samym tylko listopadzie 2017 roku promowaliśmy

Europejski Tydzień Ograniczania Odpadów i przeprowadziliśmy event z okazji Międzynarodowego Tygodnia Toalety. W styczniu 2018 roku uczestniczyliśmy (pod egidą *Rerpair Cafe Piła*) w pierwszym pilskim ciuchobranii.

Posiadamy też własną klasę patronacką w miejscowej szkole podstawowej. Realizacja tego projektu obejmuje urozmaicenie 3-letniego programu kształcenia dzieci w klasie I-III o tematykę ekologiczną. Od tego roku współpracujemy z Państwową Wyższą Szkołą Zawodową (PWSZ) w Pile, w ramach której oba podmioty będą korzystać ze swoich doświadczeń w obszarach działalności dydaktycznej, badawczej oraz innowacyjnej. Podsumowując, mamy pełne ręce roboty, ale nie jest to nasze ostatnie słowo.

2. Miejskie Punkty Elektroodpadów – pomysł Urzędu Miasta Legnica

Materiał opracowany na podstawie wywiadu z Przemysławem Rogowskim, dyrektorem Wydziału Środowiska i Gospodarowania Odpadami Urzędu Miasta Legnica.

Wywiad przeprowadzony 15.01.2018 r.

Gdzie mieszkańcy Legnicy mogą znaleźć Miejskie Punkty Elektroodpadów, ile ich jest i jak należy z nich korzystać?

Na terenie miasta stanęły cztery Miejskie Punkty Elektroodpadów (MPE). Zostały zlokalizowane następująco: na parkingu przy ul. Polarnej, na placu Wolności, ul. Marynarskiej i przy ul. Gombrowicza. Punkty te służą do zbiórki odpadów takich jak: płyty CD, baterie, tonery, żarówki, telefony, ładowarki czy drobna elektronika (kalkulatory, piloty, myszki komputerowe). Miejsca usytuowania MPE zostały naniesione na interaktywną mapę miasta, która pokazuje również lokalizację Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK), Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) oraz aptek zbierających przeterminowane leki.

Czyja to była inicjatywa, kto był pomysłodawcą?

Pomysłodawcą był Prezydent Miasta – pan Tadeusz Krzakowski.

Jaki był koszt zainstalowania punktów odbioru i z jakich środków je sfinansowano?

Zainstalowanie czterech punktów odbioru w specjalnych kontenerach kosztowało niespełna 80 000 zł. Zostały one sfinansowane ze środków pochodzących z opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Jakie trudności napotkali Państwo w związku z tą inicjatywą i jak udało się je pokonać?

Głównym problemem był wybór odpowiedniej lokalizacji. Chcieliśmy, aby były to miejsca łatwo dostępne, na trasach często uczęszczanych przez mieszkańców, w różnych częściach miasta. Wybrane przez nas miejsca musiały być uzgodnione; stosowne zgody musieliśmy uzyskać od różnych podmiotów. I tak na przykład należy sprawdzić, czy miejsce znajduje się w strefie ochrony konserwatorskiej, albo uzgodnić z zarządcą drogi konkretne miejsce na chodniku. Lokalizację przedstawiono na kolegium Prezydenta Miasta. Potrzebne jest zgłoszenie budowy obiektu lub zgłoszenie wykonania obiektów niewymagających pozwolenia na budowę. Pracownicy Wydziału Środowiska i Gospodarowania odpadami sprawdzili wiele lokalizacji, nim ostatecznie zatwierdzono aktualne usytuowanie kontenerów.

Tak wygląda Miejski Punkt Elektroodpadów.

Fot. z zasobów Wydziału Środowiska i Gospodarowania Odpadami Urzędu Miasta Legnica.

Czy trzeba było zachęcać mieszkańców do korzystania MPE?

Ograniczyliśmy się tylko do informacji publicznej za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej, tj. na oficjalnej stronie miasta, na Facebooku i przez radio.

Czy MPE można wykorzystać do działań związanych z edukacją ekologiczną?

MPE same w sobie są widocznym i skutecznym narzędziem do informowania, propagowania i uświadamiania, że elektroodpady są szczególnie niebezpieczne. W przestrzeni publicznej funkcjonują nie tylko jako pojemniki na małe elektroodpady, ale także jako nośnik informacji, dzięki powierzchni reklamowej, gdzie można zamieszczać treści dotyczące postępowania z tego typu odpadami. Sama lokalizacja punktów – na szlakach komunikacyjnych – zachęca mieszkańców do korzystania z pojemników, a w okolicy placówek oświatowych stwarza możliwość edukacyjnego wykorzystania punktów przez nauczycieli.

Co się dzieje z zebranymi elektroodpadami?

MPE funkcjonują w łączności z Punktami Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). Zebrane odpady przedsiębiorca prowadzący PSZOK przekazuje do wyspecjalizowanych przedsiębiorstw zagospodarowujących tego typu odpady.

Jakie inne działania prowadzi Legnica, aby segregację odpadów uczynić jeszcze bardziej dostępną i przyjazną dla mieszkańców?

W Legnicy funkcjonują dwa Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych: przy ul. Rzeszotarskiej 1 oraz ul. Nowodworskiej 48. Mieszkańcy mogą tam nieodpłatnie zostawić posegregowane odpady. Ponadto prowadzone są akcje bezpłatnego odbierania odpadów wielkogabarytowych oraz zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Miasto współorganizuje konkurs dla wszystkich typów szkół, w którym uczniowie rywalizują, zbierając różne surowce. Na bieżąco prowadzone są zajęcia edukacyjne w placówkach oświatowych na temat właściwego postępowania z odpadami oraz ekopikniki i inne imprezy plenerowe.

W jaki sposób zbierane są odpady na osiedlach mieszkaniowych?

Mieszkańcy osiedli gromadzą odpady w pojemnikach, które zazwyczaj ustawione są w boksach śmietnikowych, w podziale na odpady zmieszane i odpady surowcowe. Do dyspozycji lokatorów są również ogólnodostępne pojemniki na szkło. Mieszkańcy mogą korzystać z dwóch PSZOK-ów na terenie miasta oraz z organizowanych akcji zbierania odpadów wielkogabarytowych i zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, jesiennych liści oraz poświątecznych choinek. Przeteterminowane leki zbierane są w wyznaczonych aptekach na terenie miasta.

W jaki sposób Legnica przygotowuje się do zmian związanych z wprowadzeniem rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów (Dz.U. z 2017 r. poz. 19)?

Trwają prace nad projektami uchwał dotyczących zbiórki odpadów uwzględniających wszystkie frakcje odpadów wymienionych w rozporządzeniu. Planowana jest na terenie Legnicy kampania informacyjna na temat zmian w gromadzeniu odpadów, skierowana do różnych grup docelowych. Największą zmianą

będzie wprowadzenie selektywnego zbierania odpadów biodegradowalnych w zabudowie wielorodzinnej.

Jakie jeszcze inne ciekawe inicjatywy ekologiczne wprowadzają Państwo lub planują wprowadzić w swoim mieście? Czym jeszcze mogliby się Państwo pochwalić?

Uczymy dzieci i młodzież. Prowadzone są zajęcia edukacyjne związane z ochroną środowiska oraz segregacją odpadów w placówkach oświatowych, począwszy od najmłodszych dzieci w przedszkolach po uczniów w szkołach średnich. Podczas tych zajęć oraz podczas organizowanych pikników ekologicznych zwracamy uwagę na prawidłową segregację odpadów, zdrowy styl życia, gospodarkę o obiegu zamkniętym. Opowiadamy, jak można zapobiegać wytwarzaniu odpadów (*idea zero waste*).

Ponadto gmina przystąpiła do programu „Segreguję – nie widzę przeszkód”. Jest to pierwszy w Polsce program mający na celu wsparcie osób słabowidzących i niewidomych w segregowaniu odpadów. Miasto kupiło specjalne naklejki na pojemniki, które pomogą osobom niewidomym oraz słabowidzącym, a także seniorom i dzieciom w samodzielnej segregacji odpadów. Naklejki są wypukłe; przedstawiają różne rodzaje odpadów: papier, plastik, szkło, bioodpady, zmieszane i baterie. Wykonane są z tworzywa PET, a w częściach wypukłych zawierają napisy w alfabecie *Braille’a*, w alfabecie łańciskim oraz piktogramy. Na czarnym tle umieszczone są żółte litery i oznaczenia graficzne.

3. Fundacja RECAL – puszkomaty, odzysk aluminium

Materiał opracowany na podstawie wywiadu z Bartłomiejem Wojdyło, członkiem Zarządu Fundacji RECAL, odpowiedzialnym za projekt Every Can Counts ('Każda puszka cenna').

Wywiad przeprowadzony 19.01.2018 r.

Fundacja na rzecz Odzysku Opakowań Aluminiowych RECAL jest organizacją, która zajmuje się wspieraniem odzyskiwania i ponownego przetwarzania aluminiowych puszek po napojach oraz innych opakowań, w których aluminium jest materiałem dominującym. Celem działań Fundacji RECAL jest propagowanie powtórnego wykorzystywania opakowań aluminiowych.

W jaki sposób powstał projekt *Every Can Counts*, jaki jest jego zasięg, jakie cele?

Projekt *Every Can Counts* ma zachęcać do selektywnej zbiórki puszek po napojach. Działania *Every Can Counts* koncentrują się na czasie, kiedy przebywamy poza domem – na przykład w miejscu pracy, podczas zakupów, podróży czy wypoczynku, uzupełniając tym samym istniejące systemy selektywnej zbiórki.

Inicjatywa została zapoczątkowana w Wielkiej Brytanii dzięki wsparciu największych firm z branży aluminiowej. Sukces na jej rodzimym rynku spowodował, że została ona szybko rozszerzona na inne kraje: Francję, Austrię, Węgry, Rumunię, Czarnogórę, Serbię, Grecję, Hiszpanię, Irlandię, a od 2017 roku Polskę i kraje Beneluxu. Dzięki otwarciu się na nowe kultury zbudowaliśmy bogatą bazę doświadczeń, informacji i materiałów; możemy teraz tworzyć pozytywne komunikaty na dużo szerszą skalę. Obecnie projekt to już ogólnoeuropejska sieć współpracy dostawców aluminium, producentów opakowań, właścicieli marek napojowych, sieci handlowych i recyklerów; docieramy co roku do setek tysięcy ludzi.

Dlaczego odzysk aluminium jest taki ważny?

Energia zaoszczędzona dzięki recyklingowi np. jednej puszki aluminiowej może zasilić telefon komórkowy przez cały dzień. Co więcej, aluminium może być poddawane recyklingowi nieskończoną ilość razy bez utraty wartości materiału, dlatego nazywamy go materiałem permanentnym. Szacuje się, że około 75% wyprodukowanego kiedykolwiek aluminium jest w użyciu do dzisiaj.

Obecnie poziom recyklingu puszek aluminiowych w Polsce wynosi około 80% – czy to mało, czy dużo?

W Europie jest to jeden z lepszych wyników, ale nadal jest o co walczyć. W Brazylii zbiera się około 98% puszek, musimy więc zwiększyć swoje wysiłki. Mając powyższe na uwadze, śmiało można przyjąć, że każda puszka ma znaczenie, każda ma swoją wartość, każda jest cenna.

W jaki sposób ten projekt jest realizowany w Polsce? Jakie działania podejmuje się w ramach *Every Can Counts*?

Z roku na rok coraz więcej osób segreguje odpady, przynajmniej będąc w domu. Inaczej sprawa wygląda, kiedy opuszczamy nasze cztery ściany. Często zapominamy lub po prostu nie mamy możliwości segregacji puszek aluminiowych. Misją *Every Can Counts* jest zmiana tego podejścia, aby każda puszka dostała szansę na drugie życie. Działania w Polsce realizowane są wokół 5 filarów:

1. **Zbiórka puszek w miejscu pracy.** Aby przyłączyć się do programu wystarczą 4 proste kroki: wysłanie formularza zgłoszeniowego, który dostępny jest na stronie www.everycancounts.pl; umieszczenie pojemników i plakatów w widocznym miejscu; rozesłanie informacji o prowadzonej zbiórce do kolegów i koleżanek z pracy i... rozpoczęcie zbiórki.

Zbiórka puszek w miejscu pracy. Fot z zasobów Fundacji Recal.

- 2. Zbiórka puszek podczas wydarzeń sportowych i kulturalnych.** Fundacja pomaga organizatorom w zapewnieniu odpowiedniego systemu zbiórki puszek aluminiowych. Dostarczane są specjalne pojemniki na puszkę, materiały informacyjne, natknąć się można także na nasze stoisko edukacyjne, gdzie animatorzy zachęcają do odpowiedniego postępowania ze zużyтыми opakowaniami. Co więcej, na liczne wydarzenia sportowe bezpłatnie są dostarczane limitowane napoje izotoniczne w puszkach aluminiowych, pod warunkiem zbiórki pustych opakowań oraz promocji ich recyklingu.
- 3. Puszkomaty: każda puszka to 5 groszy.** Wystarczy przynieść do puszkomatu puste puszkę aluminiowe po napojach, by w zamian za każdą otrzymać bon na zakupy o wartości 5 groszy. Bony należy wykorzystać w sklepie, gdzie zainstalowany jest puszkomat. Niektóre urzędnia dają dodatkowo możliwość przekazania zgromadzonych środków na wsparcie szpitala dziecięcego w Prokocimiu.

Puszkomat w sklepie. Fot. z zasobów Fundacji RECAL.

4. Piłki za Puszki. Aktywność fizyczna sprzyja zdrowiu. Recykling oszczędza zasoby naturalne, tym samym przyczynia się do utrzymania środowiska w dobrej kondycji. Obie idee są myślą przewodnią akcji „Piłki za puszki”.

Piłki za puszki. Fot. z zasobów Fundacji RECAL.

Działania prowadzone są już od 2011 roku, a ich skala ciągle rośnie. Obecnie blisko 120 obiektów sportowych wyposażonych jest w specjalne pojemniki na puszki, które opróżniają nasi partnerzy logistyczni. W zamian za każde 15 kg zebranych puszek (1 kg to około 60 sztuk) obiekt sportowy uczestniczący w akcji otrzymuje wysokiej jakości piłkę do piłki nożnej, siatkówki lub koszykówki. Więcej o tym projekcie zob. www.pilkizapuszki.pl

5. Wakacje z Every Can Counts. Jest to akcja sezonowa. W upalne letnie dni konsumpcja napojów w puszkach jest rekordowo wysoka. Wakacje to doskonały moment na prowadzenie warsztatów edukacyjnych uzupełniających komunikaty przekazywane przez cały rok. Działania prowadzone są w trzech zakresach: czyste plaże, czyste góry, czyste jeziora.

Wakacje z Every Can Counts. Fot. z zasobów Fundacji RECAL.

Warsztaty kierowane są głównie do dzieci i młodzieży, które przebywają poza domem. Do współpracy zapraszane są samorządy terytorialne, właściciele ośrodków wczasowych dla dzieci i młodzieży, parki narodowe i inne instytucje, które działają w okresie wakacyjnym.

Czy napotkali Państwo jakies trudności w trakcie realizowania tego projektu i jak udało się je pokonać?

Największym wyzwaniem jest główne założenie – powszechność akcji. Praktycznie każdy może się zaangażować w nasze działania, ale często są to podmioty konkurencyjne wobec siebie. Rozwiązaniem jest ciągle podkreślanie i przestrzeganie neutralności we wspólnej walce o ochronę środowiska naturalnego.

Należy także wspomnieć, że poszczególne działania w ramach *Every Can Counts* mają ogromny potencjał rozwoju pod warunkiem zaangażowania dużej liczby partnerów świadomych celu akcji. Poza tym każdy rodzaj działania niesie inne problemy.

Dla przykładu – zbiórka w miejscu pracy uda się tylko wtedy, gdy sama firma (pracodawca) zechce ją wprowadzić. Do projektu przystąpiło już ponad 20 podmiotów zatrudniających kilka tysięcy pracowników. Najczęstszym problemem zgłaszanym nam przez przystępujących do projektu jest brak firmy, która odbierze zebrane puszki. Zwracamy im uwagę na to, że zebrane puszki mogą być również przekazywane do recyklingu za pośrednictwem systemów gminnych.

Zbiórka podczas wydarzeń sportowych i kulturalnych wymaga z jednej strony zaangażowania organizatorów wydarzenia (cały czas staramy się dotrzeć do jak największej liczby podmiotów), z drugiej strony – budowania świadomości uczestników. Aby puszki trafiały w odpowiednie miejsce, używamy jasnozielonej kolorystyki i dodatkowych atrakcji; chcemy w ten sposób zwrócić uwagę uczestników imprezy i poinformować ich o przeznaczeniu pojemników.

Puszkomaty zainstalowane w sklepach są nowym rozwiązaniem na rynku polskim; informacja o tych urządzeniach musi dotrzeć do konkretnej grupy odbiorców. Obecnie staramy się na przykład zwiększyć oddziaływanie projektu na terenie Bielska-Białej. Cały czas szukamy partnerów, którzy chcieliby ustawić nasze urządzenia w swoich sklepach. Dotychczas udało się już podjąć współpracę z 9 podmiotami.

Piłki za Puszki to nie lada wyczyn pod kątem logistyki. Potencjał w postaci kilku tysięcy obiektów sportowych w Polsce jest ogromny. Dzięki współpracy z firmami zajmującymi się zbieraniem puszek aluminiowych cały czas powiększamy obszar, na którym jesteśmy w stanie się zaangażować. Obecnie wynosi on około 23% obszaru kraju i systematycznie się powiększa.

Wakacje z *Every Can Counts* to nawet 300 warsztatów edukacji recyklingowej w ciągu dwóch miesięcy. Konieczne jest zatem zaangażowanie wykwalifikowanych i pełnych energii animatorów. Przez cały rok prowadzimy poszukiwania odpowiednich kandydatów. Oczywiście tak dużej liczby warsztatów nie udałoby się zorganizować bez dodatkowego wsparcia samorządów terytorialnych. W 2017 roku większość warsztatów odbyła się w gminach Dziwnów, Gdynia, Jastarnia, Krokowa, Świnoujście, Władysławowo, na terenie Słowińskiego Parku Narodowego, w Giżycku, Mrągowie, Ełku i w okolicach tych miast, na Pojezierzu Łagowskim i Chełmińskim, a także w Sudetach na Dolnym Śląsku.

Jakie są efekty i korzyści wynikające z realizacji tego projektu?

Na początku chciałbym podkreślić, że naszym zadaniem nie jest organizacja nowego systemu zbiórki puszek w Polsce, tylko działanie edukacyjne uzupełniające istniejące systemy. Tym samym wyznacznikiem sukcesu jest liczba osób, którym udało się przekazać nasze idee, a pośrednio zachowanie trendu wzrostu poziomu recyklingu.

Co się dzieje z puszkami zebranymi w ramach *Every Can Counts*?

Oczywiście założenie jest takie, że wszystkie puszki zebrane podczas naszych działań trafiają do recyklingu. W przypadku puszkomatów, akcji Piłki za Puszki oraz wydarzeń, w których osobiście bierzemy udział, sprawa jest prosta, ponieważ puszki trafiają prosto do firm zajmujących się zbiórką tego materiału. Uczestnicy zbiórki w miejscu pracy mogą sprzedać zebrane puszki w najbliższym skupie złomu (przekazując środki ze sprzedaży na wybrany przez siebie cel), wrzucić do Puszkomatu, przekazać na Piłki za Puszki lub przekazać firmie odbierającej odpady komunalne.

Czy Państwa projekty nadają się dla mieszkańców budynków wielorodzinnych? Czy na przykład spółdzielnia lub wspólnota mieszkaniowa może w jakiś sposób uczestniczyć w tych działaniach?

Każda spółdzielnia czy wspólnota może przyłączyć się do akcji typu „zbiórka w miejscu pracy” i udostępnić mieszkańcom wysłane na nasz koszt pojemniki, tak jak to robi Ośrodek Społeczno-Kulturalny Spółdzielni Mieszkaniowej „Podzamcze” w Wałbrzychu, który udostępnia puszkomaty np. podczas wydarzeń sportowych oraz w swojej siedzibie licznie odwiedzanej przez mieszkańców. W ubiegłym roku jeden z puszkomatów został pilotażowo udostępniony dużej krakowskiej wspólnocie mieszkaniowej. Środki ze sprzedaży puszek zasilają fundusz remontowy – być może w przyszłości takie rozwiązanie będzie na porządku dziennym. Zachęcam spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe do kontaktu z nami – na pewno znajdziemy indywidualnie dopasowane rozwiązanie.

Jakie jeszcze inne działania związane z odzyskiem i ponownym przetworzeniem odpadów prowadzi Państwa Fundacja?

Wspieramy recykling opakowań, w których aluminium jest materiałem dominującym. Swoje cele realizujemy, upowszechniając wiedzę na temat możliwości ich powtórnego wykorzystania oraz płynących z tego korzyści ekologicznych i ekonomicznych. Równoległe z *Every Can Counts* prowadzimy również inne projekty, np. program edukacyjny dla szkół i przedszkoli oraz kampanię informującą o prawidłowym postępowaniu z aluminiowymi nakrętkami. Warto podkreślić, że Fundacja na rzecz Odzysku Opakowań Aluminiowych RECAL działa nieprzerwanie od 1995 roku.

4. Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie, czyli sprawa odpowiedzialnej konsumpcji

Materiał opracowany na podstawie wywiadu z Maciejem Skinderowiczem, aktywistą społecznym i specjalistą ds. odpowiedzialnej produkcji i konsumpcji. Na co dzień w Fundacji Kupuj Odpowiedzialnie zajmuje się organizowaniem eventów oraz współpracą z wolontariuszami.

Wywiad został przeprowadzony 27.02.2018 r.

Odpowiedzialna konsumpcja to podejmowanie decyzji zakupowych z uwzględnieniem wszelkich konsekwencji, jakie niosą ze sobą: wydobycie surowców oraz produkcja, dystrybucja, użytkowanie i utylizacja danego towaru. Każdy z tych procesów ma wpływ na środowisko przyrodnicze i otoczenie społeczne. Propagowanie odpowiedzialnej, zrównoważonej konsumpcji jest celem działania Fundacji Kupuj Odpowiedzialnie.

Jaki jest prawdziwy koszt naszych zakupów i co się na niego składa?

W prawdziwy koszt naszych zakupów wchodzi negatywny wpływ na ludzi i środowisko naturalne w miejscach, gdzie wydobywa się surowce oraz produkuje przedmioty, które codziennie kupujemy i zużywamy. Tanie produkty tak naprawdę mają ukryte koszty (tzw. koszty zewnętrzne), przez które cierpią pracownicy w krajach globalnego Południa lub w krajach rozwijających się, a także pogarsza się stan środowiska przyrodniczego. Najczęściej są to oszczędności na pracownikach: brak zabezpieczeń w fabrykach i na plantacjach, niezapewnianie opieki zdrowotnej oraz wypłacanie bardzo niskich, często głodowych pensji.

Jeśli mówimy o środowisku przyrodniczym, to koszty ukryte odbijają się na czystości wód i powietrza (stąd zmiany klimatu), prowadzą do degradacji gleb. Tania produkcja to również masowe wylesianie lasów pierwotnych, eksploatacja ziem poprzez intensywne używanie agrochemikaliów oraz negatywny wpływ na dzikie zwierzęta, które mają coraz mniej terenów do życia. Wymiszczanie środowiska utrudnia życie ludności i społeczności lokalnych. Jakość wód i powietrza negatywnie wpływa na wszystkich mieszkańców Ziemi, również na konsumentów, którzy robią swoje zakupy na zupełnie innych kontynentach.

Pozostaje jeszcze kwestia odpadów. Dzisiejsze produkty są wielokrotnie pakowane, nadal wiele opakowań nie nadaje się do recyklingu. Dodatkowo jakość niektórych produktów jest na tyle niska, że bardzo szybko się zużywają, a ich naprawa jest nieopłacalna z ekonomicznego punktu widzenia.

Co to znaczy, że produkt spełnia kryteria „odpowiedzialności”?

Odpowiedzialny produkt to taki, który został wyprodukowany z poszanowaniem praw pracowniczych, z dbałością o środowisko przyrodnicze oraz o dobrostan zwierząt.

Najlepiej, jeśli został wyprodukowany lokalnie i pochodzi z zasobów, które są pozyskiwane w sposób etyczny. Idealnie, jeśli zasoby również są pozyskiwane lokalnie. Jeżeli ubrania lub produkty spożywcze sprowadzone są z odległych krajów, to powinny posiadać certyfikat, np. *Fairtrade*, *Organic*. Z odpowiedzialną konsumpcją wiążą się coraz bardziej dzisiaj popularne trendy takie jak wegetarianizm, *Zero Waste* czy umiarkowanie.

W jaki sposób możemy kupować odpowiedzialnie?

Przed wszystkim powinniśmy mieć wiedzę na temat konkretnego produktu: gdzie został wyprodukowany, czy firma nie łamie praw pracowników, czy w procesie produkcji są spełniane normy środowiskowe. Identyfikację takich produktów ułatwiają certyfikaty takie jak *BIO/Organic*, *Fairtrade*, *Eco Label*, *UTZ*, *Rain Forest Alliance*. Na naszej stronie internetowej znajduje się przewodnik po dobrych zakupach. Możemy tam znaleźć marki, które zostały sprawdzone pod kątem etyczności.

Jeśli nie mamy tej wiedzy, to najlepiej trzymać się kilku zasad: kupować lokalne i sezonowe produkty, minimalizować ilość produktów odzwierzęcych w swojej diecie, nie kupować produktów wysoko przetworzonych, zaopatrywać się w komisach i w sklepach typu *second hand*. Chodzić na zakupy z własną torbą, listą zakupów i przede wszystkim nie kupować niepotrzebnych przedmiotów. Bardzo ważne jest również, aby nie marnować żywności.

Happening z okazji Dnia bez Kupowania.
Fot. z zasobów Fundacji Kupuj Odpowiedzialnie.

Na internetowej stronie Fundacji znajduje się „Spacerownik po świadomej konsumpcji”. Co zawiera? W jaki sposób powstał?

Spacerownik jest odpowiedzią na potrzeby świadomych konsumentów. Co roku przybywa takich konsumentów, którzy wymagają, aby produkty i usługi niosły ze sobą wartości moralne. „Spacerownik po świadomej konsumpcji” to wirtualny przewodnik po miejscach, które oferują swoim klientom nie tylko wysokiej jakości produkt czy usługę, ale także szanują środowisko, promują proekologiczne zachowania, dbają o swoich pracowników, wspierają realizację praw człowieka.

Jakie kategorie miejsc można znaleźć w Spacerowniku?

Jest 19 kategorii. Najważniejsze to: sprawiedliwy handel, żywność ekologiczna, ekologiczne środki czystości, odpowiedzialna moda, produkty z drugiej ręki, *up-cykling*, *Zero Waste*. Zaznaczone są restauracje i bary dla wegetarian i wegan, przestrzeń do spotkań i warsztatów czy też miejsca przyjazne dla zwierząt.

A jak korzystać z poradnika „Dobre Zakupy”, który też widzimy na internetowej stronie Fundacji?

Obecnie w naszym poradniku istnieje 8 kategorii: żywność, odzież i dodatki, kosmetyki, środki czystości, artykuły higieniczne, zabawki, meble i akcesoria domowe oraz artykuły biurowe i papiernicze.

Produkty są sprawdzone pod kątem wpływu na społeczeństwo oraz na środowisko. Możemy sobie wybrać, według którego kryterium produkty mają być posortowane i wyświetlone. W każdej z 2 kategorii można uzyskać maksymalnie 7 punktów. Przy przydzielaniu punktów brane są pod uwagę następujące kryteria: surowce, techniki produkcji, zarządzanie środowiskiem, opakowania, ślad węglowy, standard pracy, ekonomia społeczna oraz przejrzystość.

Produkty możemy również filtrować według podkategorii. W przypadku odzieży mogą to być np.: odzież sportowa, obuwie, bielizna itp.

Poradnik „Dobre Zakupy” można pobrać również w formie aplikacji do smartfona i korzystać z niego w trakcie zakupów.

Na czym jeszcze polega działalność Fundacji Kupuj Odpowiedzialnie?

Prowadzimy kampanie dotyczące konkretnych grup produktów. Właśnie kończą się nam projekty „Kupuj odpowiedzialnie owoce” oraz „Kupuj odpowiedzialnie buty”. We wcześniejszych latach prowadziliśmy

kampanie dotyczące zabawek, elektroniki, odzieży oraz drewna i papieru. Podczas trwania projektu edukujemy społeczeństwo, zwykle w czasie festiwali i różnych wydarzeń, organizujemy happeningi, zbieramy podpisy pod petycjami, współpracujemy ze szkołami, kontaktujemy się z firmami, aby zmienić ich politykę dotyczącą praw pracowniczych oraz wpływu na środowisko, przygotowujemy raporty i artykuły mówiące o problemach i rozwiązaniach ważnych dla danej kampanii. Ponadto mamy profil na Facebooku, na którym wiele można się dowiedzieć na temat szeroko pojętej odpowiedzialnej konsumpcji, idei Zero Waste, wegetarianizmu oraz różnych ekologicznych i etycznych rozwiązań.

**Happening z okazji Dnia bez Kupowania.
Fot. z zasobów Fundacji Kupuj Odpowiedzialnie.**

Jakie działania podejmują Państwo w roku 2018?

W 2018 roku rozpoczęliśmy realizację projektu LIFE AskREACH, który tworzymy we współpracy z 20 partnerami z 13 państw członkowskich UE. W ramach projektu planujemy stworzenie aplikacji na urządzenia mobilne, dzięki której konsumenci będą mogli zadawać pytania producentom i dystrybutorom na temat obecności w kupowanych przez siebie produktach substancji wzbudzających szczególnie duże obawy (SVHC – Substances of Very High Concern).

Unijne rozporządzenie REACH dotyczące chemikaliów przewiduje obowiązek informowania o zawartości SVHC. Jeśli zawartość takich substancji w produkcie (takim jak meble, ubrania, zabawki, elektronika, materiały budowlane itd.) przekracza stężenie 0,1%, każdy dostawca w łańcuchu dostaw musi przekazać informację o tym każdemu komercyjnemu odbiorcy produktu. Konsumenci mają także prawo do uzyskania takich informacji na życzenie, tak by mogli dokonywać świadomych decyzji zakupowych. Kampania naszej Fundacji będzie nosić nazwę „Kupuj odpowiedzialnie bez chemii”.

Mamy również w planie mały projekt „Moja rewolucja”, skierowany do młodych ludzi. Ma on zachęcić ich do opracowania własnego manifestu dotyczącego odpowiedzialnej konsumpcji. Manifest zostanie złożony pod koniec roku w odpowiedniej instytucji UE w Brukseli.

Jak zawsze będziemy w tym roku obecni ze swoim edukacyjnym stoiskiem na wielu letnich festiwalach i lokalnych eventach.

---

¹ Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE.

EKO LOKATOR

Fundusze Europejskie
Infrastruktura i Środowisko

INSTYTUT
NA RZECZ
EKOROZWOJU

Unia Europejska
Fundusz Spójności

